

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

A TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ
UZUN TEZ

TOPLUMSAL SANCI:KADIN

Kılavuz Öğretmen: Halil Koç

Öğrencinin Adı-Soyadı: Cemile Zeynep ERYILMAZ

Öğrencinin Numarası: D1129096

Sözcük Sayısı:3.999

Araştırma Konusu: Kemal Tahir'in 'Karılar Koğuşu' adlı yapıtında kadın sorunsalının irdelenmesi

ÖZ (ABSTRACT)

Uluslararası Bakalorya Programı A1 Türk Dili ve Edebiyatı dersi kapsamında hazırlanan bu uzun tez çalışmasında, Kemal Tahir'in 'Karılar Koğuşu' adlı yapıtının kadın sorunsalına bakışı incelenmiştir. Bu doğrultuda yapıtındaki kadın ve erkek figürlerin iç gerçeklikleri; kültürel değerleri ve sosyal sınıfları göz önünde bulundurularak çözümlenmiştir. Belirli bir uzama ve kronolojik ilerleyen bir olay örgüsüne sahip yapıtta, figürlerin belirli 'tip'leri temsil ettiği düşünülerek figürler üzerinden varılan yargılar genelleştirilmiştir. Toplumdaki kadın anlayışı, dört ana başlık ve iki alt başlık şeklinde incelenmiştir.

Gelişme bölümünde kadın figürlerin çektiği zorluklar ve yaşadığı sıkıntılar ortak bir paydada, başlıklar halinde, buluşturulmuştur. Sürekli etkileşim içinde olan kadın ve erkek figürler üzerinden toplumun ekonomik, siyasi, tarihi yapısına yer verilmiş, toplumsal sorunların kadın algısına etkisi incelenmiştir. Toplumsal değerlerin kadına nasıl yansıdığı, cinsiyet ayrımcılığı, geleneksel toplum yapısı, sosyal yaşam, cinsel kimlikler, kadın-erkek çatışması yaşantılar üzerinden irdelenmiştir.

Sonuç bölümünde kadın sorunsalı toplumsal düzen içerisinde değerlendirilmiştir. Geleneksel toplum yapısı kadına bakışı figürler üzerinden genellenerek eleştirilmiştir.

(150)

İÇİNDEKİLER

1.GİRİŞ.....	4
2.TOPLUMDA KADIN	5
2.1 BİREY OLARAK KADIN.....	5
2.2HAYAT KADINLIĞI	10
3.AİLE VE EVLİLİK.....	14
4.CİNSELLİK VE AŞK	19
5.SONUÇ	23
6.KAYNAKÇA.....	27

1. GİRİŞ

Toplumsal cinsiyet rolleri, hiçbir bireyin muaf olmadığı sosyal yapıdır. Bu sosyal yapı kültürden kültüre farklılık göstererek toplumsal yaşamı düzenlemektedir. 'Karılar Koğuşu' adlı yapıtta farklı kadın figürler aracılığıyla toplumdaki kadın algısı işlenmiş, kadının toplumdaki yeri ve toplumsal değeri sorgulanmıştır.

Türkiye'de, ataerkil toplum yapısının sıkıştırılmış, sosyal ve kamusal hayattan yalıtılmış kadın anlayışı cumhuriyet devrimiyle tarihsel bir dönüşüm yaşamıştır. Ancak bu dönüşüm tüm kadınlar için eş zamanlı olmamıştır. Kemal Tahir, bir toplumun kendini yenileme ve değişme sürecini henüz tamamlamadığı, savaşın ekonomiyi altüst ettiği bir dönemin değişmeyen, çağdışı zihniyetini yapıtına yerleştirmiştir. Toplumun kadını ikincil plana atmasının nedenleri toplumsal sorunlarla ilişkilendirilmiştir. **Cinsiyet rollerindeki adaletsizliğin nedeni toplumsal düzenin çarpıklığı, yoksulluk ve eğitimsizliktir.**

Yapıtta seçilen uzam Malatya Cezaevi'dir. Bu uzam toplumun sosyokültürel yapısının, ahlak anlayışının çeşitli kadın figürler üzerinden gerçekçi bir şekilde dile getirilmesini sağlamıştır. Kadının toplumdaki yeri sadece kadın figürler üzerinden değil erkek figürler üzerinden de irdelenmiş; uzam, yazara kadın sorununa çok boyutlu bir bakış olanağı tanımıştır. Odak figürün cinsiyeti erkek olarak belirlenmiş; kadın figürlerin her biri acılarıyla ve pişmanlıklarıyla odak figür, Murat'ın hayatına katılmıştır. Yapıtta

Murat'ın; idam cezasına çarptırılmış Hanım ile, 'ağa karı' Tözey'le; '*ancak bizim kadınlarımızda bu kadar canlı ve manalı olan siyah gözler'le* çevrilen mahpushanedeki yaşamından belirli bir kesit aktarılmıştır.

Yapıtta, hemen hemen her figür toplum tarafından suçlu olarak nitelendirilen kişilerdir. Bu sayede farklı yaşlardan ve kültürlerden kadın figürler ortak bir paydada buluşturulmuştur. Odak figür Murat'ın deyimiyle '*bir çeşit akraba*' olmuşlar, birbirlerinin sadece dertlerine değil hayatlarına ortak olmuşlardır. Siyasi suçtan hüküm giyen Murat, okuma ve yazmayı bilen, birikimli biri olarak dilekçelerle Hanım'ın idamını engellemeye çalışmış, Sıdika'nın kocası tarafından kandırılmasını engellemiş, kadınların yaşadığı zorluklara tanık olmuştur.

Cezaevinin olağanüstü koşulları figürlerin hayatlarını utanmadan ortaya dökmelerini sağlamıştır. Bu figürler toplumda kadınların yaşadığı, katlandığı zorlukları, çektiği acıları tüm yalınlığı ve gerçekliğiyle yapıta taşımıştır.

2. TOPLUMDA KADIN

2.1. BİREY OLARAK KADIN

Karılar Koğuşu'nda, cezaevine girerek toplumdaki yalıtılmış figürlerin topluma ilişkisi gerçekçi bir biçimde işlenmiştir. Bu gerçeklikte toplumun kadına biçtiği cinsiyet rolü sorgulanmıştır. Cumhuriyet'in ilanı ile beraber ekonomik hayata katılan kadın,

toplumun ona yüklediği role karşı çıkmamıştır. Ataerkil zihniyet, kadının bağımsız bir kişiliğe sahip olmasını engellemektedir. Toplum; cinsiyet rollerini yeniden şekillendirecek olan kadının uyanışını, bireyleşmesini baskı ve şiddet yoluyla önlemektedir. Eğitimsizlik kadının, toplumun belirlediği ve ona yüklediği sorumlulukları sorgulamadan yerine getirmesine neden olmaktadır. Toplumda kadın bir birey olarak var olamamaktadır.

Yapıtta, toplumsal cinsiyet rollerinin katı bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Toplumun bireye dayattığı kurallar, toplumsal yaşamı düzenleyen kanunlardan daha geçerlidir. Kanunlar önünde eşit olan kadın ve erkek, toplumun terazisinde bir değildir. Büyük bir devrim ile değişen toplumsal düzen kadınlara hak ettikleri değeri ve hakları vermiştir. Demokratik bir rejimde kadınlar da en az erkekler kadar söz hakkına sahiptir. İçine hapsediği, nefessiz kaldığı kabuğunu kırabilmek için kadın, çalışarak kamusal hayatta yer almaya başlamıştır; ancak erkeğin uygunsuz her davranışını kadına yükleyen toplumun ekonomik özgürlüğünü kazanmaya çalışan kadın için sarsılmaz düşünceleri vardır. *'İyi ama beyim, erkek kısmı karı sözüne girer mi?'* (Tahir, 219). Bu anlayış kadının iş hayatında yer almasını, özgürleşmesini engellemektedir. Kadınlar koğuşunun yeni gardiyanı Şefika'nın, giysisi nedeniyle uyarılması, örtünmeye zorlanması devrimin yaktığı ateşle sosyal yaşama katılmaya çalışan kadının bastırılmasıdır. Kadının ne giyip giymeyeceği, nasıl davranacağı erkeklerin kararıyla belirlenmektedir. Bu tutum toplumda yer edinmeye çalışan, bireyleşme yolunda ilerleyen kadın için güzelliği taşınması zor bir yük haline getirmektedir. Erkeklerin özgürlüğü kadınların tutsaklığıyla beslenmektedir.

Davranışları belirli toplumsal sınırlarla kısıtlanmadığı için erkeğin taşkınlıklarından kadın sorumlu tutulmaktadır.Kamusal hayatta toplumsal baskı, kadının bireyleşmesini engelleyerek erkeğe üstünlük tanımaktadır.

Karılar koğuşu eski gardiyanı Ayşe Ana, kadının iş hayatında yaşadığı zorlukları gösteren bir figürdür.Ayşe Ana gardiyan olarak çalışabilmeyi devrime borçludur. Toplum kökünden değiştirmeyi amaçlayan bu hareketin başını çekenlere minnet duymaktadır.Bu minnetinde samimidir ancak bilinçli değildir.Yönetenlerin yaptırımlarına koşulsuz boyun eğen, sorgulamadan kabul eden cahil bir kadındır.Toplumsal cinsiyet anlayışının, değişen toplumsal düzene ve rejime rağmen aynı şekilde sürüp gitmesinin bir nedeni de, eğitimsizliktir.İmza atmasını bilmeyen Hanımlarla ,Hanım'ın idam cezasından sonra bütün kadınların asılacağı zannederek gece gündüz ağlayan İncilerle, *'Ben erkekleğimle bir şey bilmiyorum.Karının ne haddine...'(Tahir,53)* diyen Seferlerle dolu bir toplumun Cumhuriyet Devrimi'nin doğuracağı değişikliklere hazır olmadığı açıktır.Halk için, halka rağmen yapılan kadın erkek eşitliğinin sağlanması yolundaki toplumsal düzenlemeler benimsenmemiştir. Hakların ve düzenlemelerin içselleştirilememesi kadının çalışma hayatında sağlam durmasını, kendinden emin olmasını engellemiştir.Ayşe Ana'nın işten çıkarılma korkusu kadının yeni girdiği iş hayatında kesin ve sağlam bir yeri olmadığını kanıtlar.Kadın çalışarak var olma çabası içindeyken toplumsal rolü onun birey olmasını zorlaştırmaktadır.

Çalışan bir başka kadın figür de Nebahat'tir. Başgardiyanın 17 yaşındaki genç kızı Nebahat, Ayşe Ana ve Şefika'dan farklı olarak eğitilmiştir ve dairede çalışmaktadır. Erkek hegemonyası altında ne Ayşe Ana gibi 'köpekleşmiş' ne de Şefika gibi davranışlarını erkeklerin istekleri doğrultusunda şekillendirmiştir. Nebahat yapıtta savaştı ve mücadelecı, baskıya boyun eğmeyen, eğitimi belirli bir seviyenin üstünde olan tek kadın figürdür. Murat'ın odasında, resimdeki genç kız tensel ve tinsel olarak Nebahat'i yansıtmaktadır.

'Duvarda resim, 'İmaj' mecmuasının kapağında kesilmiş bir fotoğraf, bir süvari kadın. Hatta kadın da değil bir genç kız... Tatar'a benziyor; başında kısa bir kalpak, belinde onlu tabanca. Yerde kar. Ve uslu uslu objektife bakan kadanası.' (Tahir, 51)

Süvari kadınla Nebahat'in benzerliği erkek egemenliğinde zor ve çetin bir yolda tek başına, yeterli bir birey olmaya kararlı adımlarla yürüdüğünü göstermektedir. Umut ne Ayşe Ana'da ne Şefika'dadır, genç bir fidanda, Nebahat'tedir. Murat'ın Nebahat'e duyduğu ilgide bu durumun büyük bir etkisi vardır.

Toplumda kadın, erkeğin korumasına muhtaçtır. Kadın bir birey olarak tek başına var olamaz, bir sahıbe ihtiyacı vardır. Eğitimsiz ataerkil toplum, kadını pasif ve değersiz kılmıştır. *'Bir kere bütün cahil erkeklerde olduğu gibi 'karı' ne olursa olsun, kendilerinden çok aşağı, akılsız, korkak bir mahluktur. Hizmetkârlardan da değersizdi.'* (Tahir, 198). Ataerkil toplumun, kadını aşağılayan zihniyeti erkek figürler aracılığıyla gözler önüne serilmiştir. Cahillik; akıl gücünün farkında olmamak, yoğun şiddetle kendini ifade etmektir. Eğitimsizliğin yaygın olduğu toplumlarda fiziksel güç ön plandadır ve bu nedenle erkekler kadınlardan daha şanslıdır. Bu şans toplum

tarafından sunulmakta cinsiyet temelli eşitsizlikler yaratmaktadır.Bu anlayış kadınların yenilişinden,diz çöküşünden güç almaktadır.

Toplumunu sarıp sarmalayan bu zihniyet sadece yenilişlerden değil, kadınların kabullenilişinden ve sessiz kalışından güç almaktadır.Hanım'ın idama mahkûm edilişiyile ilgili kadınların ve erkeklerin görüşleri birdir. *'Biz erkek iken, ölüm tehlikesine de maruz bulunmuyorken tahammül edemiyoruz.O kadınlığıyla, aferin iyi dayanıyor.'* (Tahir,94). Murat'ın ağzından dökülen bu sözler, erkeklerin kadınlardan daha dayanıklı olduğu görüşünü doğrulamaktadır.Eğitimli birinin de toplumsal cinsiyet rollerinin kişilere uygun gördüğü kalıplar ve sınırlar doğrultusunda düşünmesi, bu rollerin sürekliliğini pekiştirmektedir. Hanım'ın kendisi de bir kadın olarak zayıflığını kabul etmektedir. *'Ali dayım erkek...Kaçtı, kurtuldu.Ben kaçamam ki...Ayaklarım tutmuyor.'* (Tahir,46). Erkeklerin kadınlardan daha dayanıklı olduğu görüşünü kadın da kabullenmiştir.Kadın toplumun öğretilerini düşünmeden doğru kabul ederek kendine zarar vermektedir.

*'(...)Ataerkil sistem, kadını pasif ve edilgen kılarken çarpıcı olan ise kadınların bu sistemin inşasında erkeklerden daha önemli bir paya sahip oldukları.'*¹

Kadınlar birey olmalarını engelleyen kalıplara ve değer yargılarına karşı çıkabilecek güce sahiptir.Toplumun yaptırımlarına bilinçli bir şekilde karşı çıkarak bireyleşme yolunda ilerleyebilecek güçleri vardır.Yapıtta, yaratılan figürler aracılığıyla kadının henüz bireyleşme sürecine giremediğinin altı çizilmiştir.Siyasi ve ekonomik hayatta yapılan kadına yönelik değişiklikler sosyal yaşama yansımamış, toplum tarafından

¹ Demir Hilal. *Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Militarizm. VARLIK, aylık edebiyat ve kültür dergisi:2012*

oluşturulan kadın kimliği yenilenememiştir.Kadının bir birey olarak var olması önlenmiştir.

2.2 HAYAT KADINLIĞI

Ahlak bir toplumun kültürel birikimine, yaşayış şekline, inanç sistemine dayalı değerler bütünüdür.Ahlak kurallarına bağlılık namus kavramını ortaya çıkarmıştır. Toplumdan topluma hatta aynı toplumda sosyal sınıflar arasında değişiklik gösteren yargılar ve kurallar, 'Karılar Koğuşu' adlı yapıtta 'hayat kadınlığı' kavramıyla kadınlar üzerinden sorgulanmıştır.Ekonomik imkansızlıklar ve toplumsal ahlakın çöküşü bu mesleğin doğmasına neden olmuştur Erkek hegemonyası altında kadın hem ruhen hem bedenen sömürülmüştür.

Hayat kadınları, başgardıyanın dokuz yaşındaki kızı Selime tarafından bile *'kötü karılar'* olarak yaftalanan kadınlardır.Bedenlerini satarak, etleri üzerinden para kazanan bu kadınlar üzerinde herkes söz hakkına sahiptir.Yaşam güvenceleri olmadan, yaptıkları işten dolayı saygı görmeden yaşamaktadırlar.'*Orospu değil mi beyim...Orospuyu herkes döver...*'(Tahir.101)

Hayat kadınları büyüdükçe büyüyen bir çukurun içindedirler.Onlar erkeklerin gözünde karalama yaptıkları, buruşturup attıkları bir kağıt parçasından ibarettir.İhtiyaçlarını gidermek, tatmin olmak için kullandıkları, öpüp okşadıkları, satın aldıkları kişisel eşyalarıdır. Kimseye bağlanamayacaklarının farkındadırlar, bu nedenle *'bir yerden*

düşmüş gibi sevip hemen unuturlar. Birilerini düşünmeye, onlara değer vermeye hakları yoktur. Cansız birer et parçası olarak görüldükleri toplumda yüreklerindeki gizlemeye ve unutmaya mecburdurlar.

'Orospu değil mi beyim iki gün görmese unuttur.(...)

–Ne halt etsin Hacı...Eğer yandığını aklında tutsa iş ırağa varır. (Tahir,301)

Aşağılanan, dövülen, ölmesi *'temizlik'* olarak görülen hayat kadınları yine sosyal hayatta aktif rol oynarlar. Sosyal yaşamlarında her yerden ve herkesten davet alırlar. Bu durumun hayat kadınlığının toplum tarafından kabul edildiğini göstermektedir. Toplumun hayat kadınlığı mesleğine alışması, kadının para karşılığında bedenini satmasının doğal görüldüğünü göstermektedir. İnsani açıdan yanlış olan bu durumun doğal görünmesi ahlaki çöküşün göstergesidir. *'Bu Malatya şehrinde öyle bir hal olmuş ki adliye dalavereleri Tözey'in kerhanedeki odasında cereyan edermiş ve herkes oraya iltimasla girermiş. (Tahir.270)*

Toplumda adaleti ve düzeni sağlayan kurumlara bağlı kişilerin de hayat kadınlığını kabul edip kadınlardan yararlanması toplumsal çöküşün boyutlarını gözler önüne sermektedir. Polis; bu mesleğin yaygınlaşmasını, yoksullukları yüzünden bedenlerini yağmalatan kadınların kurtarılmasını, onlara yardım edilmesini sağlamak yerine onların bu mecburiyetini kullanmaktadır. *'Kendi sözü komiser dadanmış. Ölüyormuş komiser.(...) Bir ihbarat olup beraber basılmamak için yolun iki başına iki bekçi koyup geliyormuş gece vakti. (Tahir.183).* Toplumun dirliğinden ve düzeninden sorumlu

kişilerin hayat kadınlarıyla beraber olması, bu durumun yaygınlaşmasına neden olmaktadır.

Hayat kadınları çalıştıkları yerin, kerhanenin, '*sermayesi*' olarak görülmektedir. Malatya Genel Birleşme Evi'nin en büyük sermayelerinden biri olan Tözey, yaşadıklarıyla ve duruşuyla kadınların acılarını göstermektedir. Çocuk yaşta evlendirilen ve cinsel tacize uğrayan Tözey'in yaşadıkları toplumsal bir soruna ayna tutmuştur. Bir ortakçıyla evlendirildikten sonra yanında kaldığı ağanın saldırısına uğramıştır. Tözey, toplumda ekonomik güce sahip toprak sahibi ağaya direnmiş, bu şekilde toplumdaki çarpık düzene karşı savaş açmıştır. Toprak ağasına direndiği günün gecesi evli olmasına rağmen kaçırılmıştır. Erkekler, evli bile olsa bir kadına diledikleri gibi davranma hakkına sahiptir. Kadını kaçırarak, '*dağa kaldırarak*' özgürlüğünü elinden alabilmektedir. On üç yaşında bir kızın erkeklerin eline düşmesine toplum herhangi bir tepki göstermez. Tutkularını, isteklerini dizginlemeyen erkeğin yükü kadına yüklenmiştir. On üç yaşındaki Tözey, çocukluğun ne olduğunu bilmeden toplum tarafından kadınlaştırılmıştır. Direnen, mücadeleci bir kadın olarak erkek egemen düzene karşı çıkmamanın cezasını hayat kadınlığıyla ödemiştir.

Tözey'in insaniyeti ve şefkati tüm yaşadıklarına rağmen kaybolmamıştır. Ağalarla, dervişlerle dolu bir cezaevinde birine inançları doğrultusunda veda etmek, mevlit okutmak, onu yolcu etmek düşük ahlaklı olarak etiketlenen bir hayat kadınının, Tözey'in, aklına gelmiştir.

Hayat kadınlığının meslek olarak yapılmasının farklı nedenleri vardır.Yoksulluk ve kimsesizlikte kerhane kadınlar için bir çıkış yoludur. Tek başınayken erkeklerden kurtulamayan kadın, kerhanede kendisine bir yuva bulmaktadır. Kadınlar, hayat kadını olarak kerhanede çalışmayı '*namusla çalışmak*' olarak değerlendirmektedirler. Namus kavramı toplumda yozlaşmış, anlamını yitirmiştir. Çalışma koşulları ve çalıştıkları ortam göz önünde bulundurulunca ahlak ve namus kavramlarının önemini kaybettiği anlaşılmaktadır. Parayla kendilerini değiş-tokuş eden kadınlar ve bundan zevk alan erkeklerin içinde bulunduğu bir sistemde ahlaktan söz etmek mümkün değildir.Kadın, insani duygularını bedeninden söküp atan bir mesleğe sahiptir.

'Orospuluğa tahammül edebilmek için bunların hepsi aşağı yukarı aynı seviyede, aynı duygusuzlukta ve yahut aynı karmakarışık kötü hassasiyete (buna 'isteri' denilebilir) malik olmaları lazımdı.(...)İnsanın gördüğü iş, maddi ve manevi varlığı üzerinde, belki de, orospulukta olduğu kadar hiçbir zanaatta böyle derin çizgilerle tebarüz etmiyordu.' (Tahir.114-115)

Hayat kadınlığı yoksulluğun doğurduğu bir meslektir. Toplumsal koşullar ve ekonomik durumun bir sonucu olarak ahlaki değerlerin yozlaşmasıyla oluşan bir geçim kaynağıdır. Testosteronun baskın olduğu toplum, hayat kadınlığını meslek olarak uygun görmekte ve talep etmektedir. Arz-talep ilişkisi dahilinde bu meslek on dört-on üç yaşlarında başlamaktadır. Çocuk yaştaki kızların hayat kadınlığı yapmasının sorumlusu ülkeyi yönetenlerin, bu duruma ses çıkarmadan izleyen '*meydan muharebesi görmüş erkeklerin*', '*genelevde çalışması için on dört yaşındaki kıza yirmi iki yaş raporu veren*' polisin ve doktorun suçudur. Ekonomik koşullar Tözey'i, Eplemeli

Ayşe'yi ve daha nice kadını hayat kadınlığına sürüklemiştir. Sosyal bir gerçek olan bu mesleğin doğmasından devlet sorumlu tutulmuştur.

'Murat, masanın üzerindeki cetveli aldı. Bunu, bir yere şiddetle vurmamak için kendisini zorladı.Cetvelin üzerinde bir ay yıldızla Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti yazısı vardı.(..) 'Hükümet' nizamı temin eden kuvvetti.O nizamın bir ucunda bu kızlar da kayıtlı bulunuyorlar, vazifelerini böylece, nefes almak kadar tabii icra ediyorlardı.(Tahir.179)

Murat'ın bu davranışı, onun Türkiye Cumhuriyeti'nden almak istediği intikamı göstermektedir. Vatandaşlarından sorumlu olan hükümet hayat kadınlarını görmezden gelerek, onlara sahip çıkmayarak en büyük suçu işlemektedir. Kadınların ciğerlerini söken, duygularını yırtan bir meslek olan hayat kadınlığı toplumsal çöküşün ve ahlaki yozlaşmanın göstergesidir.

3. AİLE VE EVLİLİK

Aile bir toplumun en küçük yapıtaşdır.Birbirine kan bağının ötesinde, duygularla bağlı kişilerden oluşan bir kurumdur. Karılar Koğuşu'nda aile kavramı, toplumla olan etkileşimi ve ailede kadına düşen görevler toplumun kültürel birikimi ve ahlaki yapısı doğrultusunda irdelenmiştir. Kadın ailenin tüm yükünü sırtlamışken bir anne ve eş olarak saygı görmemektedir. Ailenin temeli olan evlilik kurumu, toplumda erkeğin kadını zevkleri doğrultusunda kullanması anlamına gelmektedir. Karı-koca arasında sevgiye dayalı bir ilişki yoktur ve ailede kadın ezilen, aşağılanan taraftır.

Evlilik kurumunu yasallaştıran nikah, erkek için tek kadına bağlılık anlamına gelmektedir ve tercih edilmemektedir. Evlilik aynı zamanda kadın için bir güvencedir. Kadın bir ilişkide neden gösterilmeksizin erkek tarafından bırakılabilir, bir anda boşluğa itilebilir ama evlilik kadına, en azından kağıt üzerinde, bazı haklar tanımaktadır. Toplumdaki evlilik anlayışı kadın-erkek arasındaki sadakat üzerine kurulmamıştır. Erkek hesapsızca çekip gidebilmekte, karısını yüzüstü bırakabilmektedir. Kadın toplumda, kurduğu aile aracılığıyla sahip olduğu yeri her an kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Karı koca arasında paylaşımdan, sevgiye ve ilgiye dayalı bir ilişkiden söz etmek mümkün değildir. Kadın, erkeği tatmin edememeye başlayınca, *'yüreğini oynatamayınca'* terk edilmeye mahkumdur. Terk edilmez ise erkek karısı üstüne bir kadın daha alma hakkına sahiptir. Bu durumun doğurduğu çokeşlilik, cinsel yaşamın sahiplenme duygusuyla bağdaşmadığı, sadece haz alma amaçlı gerçekleştiği ilişki biçimidir. Toplum kadınlara ve erkeklere, belli erkeklik ve kadınlık değerleri atfetmekte ve bu değerler üzerinden rol dağılımı yapmaktadır. Bu dağılımda erkeklik değerleri, fiziksel ve cinsel gücü kapsamaktadır. Çokeşlilikle erkek cinsel gücünü kanıtlamakla beraber yine cinsel açıdan tatmin olmaktadır. Kadın, erkeğin kendini kanıtlama aracıdır. Çokeşli aile yapısında kadın kendini yetersiz ve önemsiz hissetmektedir. *'Alacağı kıza da, evdeki yıpranmış kariya da yazık...'(Tahir.139).*

Bir anne ve eş olarak kadının sorumlulukları vardır. Kadın, evin temizliğinden sorumludur ve çocuk bakmakla yükümlüdür. Bunları yeterli bir şekilde gerçekleştirilmemesinin cezası ağırdır. Ayşe Ana'nın, süpürmeyi beceremediği için

kocasından dayak yemesi bu cezanın şiddetini gözler önüne sermektedir. Ayyaş oğlunun hakaretine uğrayan Ayşe Ana ailede anne figürüne biçilen değeri göstermektedir. Oğlu, annesine istediği gibi davranmakta özgürdür. Bir erkek olarak kadından tüm isteklerinin karşılanmasını beklemektedir. Toplumda ve onun temeli ailede, cinsiyet rolünün şişirilmesi sonucu erkek kendini annesi dahil tüm kadınlarından üstün görmektedir. Ayşe Ana'nın oğlu ve gelini hakkında söyledikleri, eş olarak kadının gördüğü zulmü göstermektedir. Erkek, karısının canına kastetme hakkına sahiptir. Bu şiddet, erkeğin kendini kanıtladığı güç gösterilerine dönüşmüştür. Kadın, bir eş olarak eziyet çektiği halde erkeğe hizmet etmeye devam etmektedir. Gördüğü şiddete, çektiği acılara rağmen –toplumsal dayatmalar doğrultusunda- erkeğe katlanmaktadır

Bir başka anne figürü de küçük Abuş'un annesi Fatı'dır. Anne şefkatli ve sıcaktır. Çocuğuna değer vererek, sorunlarını çözmektedir. Bu şefkatli, merhametli, duygulu kadın ağır ağır, yıpranarak yaşamaktadır.

'Bütün fukara köylü kadınları gibi fena halde yıpranmıştı. Kasabalılara benzemiyor, omuzlarını cilveli cilveli sallayıp sırtmıyordu. İnsan dümdüz kardeş gibi bakan siyah gözleri vardı. Çıplak ayakları kocamandı. '(Tahir.27)

Bu betimleme Nazım Hikmet'in Kuvayımillie Destanı'ndaki kadın betimlemesini anımsatmaktadır.

' Ve kadınlar,

bizim kadınlarımız

korkunç ve mübarek elleri,

ince, küçük çeneleri, kocaman gözleriyle

anamız, avradımız, yârimiz

ve sanki hiç yaşamamış gibi ölen

ve soframızdaki yeri

öküzümüzden sonra gelen

ve dağlara kaçırıp uğrunda hapis yattığımız(...)²

Kadınların karşılık beklemeden sevmeleri, hak ettikleri değeri görememeleri Murat'ın Fatı'yı betimlemesiyle ve toplumsal bir şair olan Nazım Hikmet'in dizileriyle anlaşılmaktadır. Saf, sevecen, fedakar anneler, eşler ve daha nice kadın anlaşılmalı, sevgi görmeyi beklemektedir.

Toplumda erken yaşta evlilikler yaygındır. Kızlar, çocukluğu bilmeden kadın olmaktadır.

'Vah vah...İstanbulular, şu halde, körpe kıza hasret ölürler. Bizim buralarda erkekler ağzının tadını biliyorlar. Vaktiyle everselerdi şimdi üç tane çocuğu olurdu, sizin çocuk dediğiniz malın..'(Tahir.293). 'Mal' olarak tanımlanan kızların zorla evlendirilmesi köleliğin toplumsal cinsiyet açısından göz yumulan biçimidir. Aynı zamanda çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir.

² Ran, Nazım Hikmet. *Kuvayi Milliye Destanı, Yedinci Bap 922 Ağustos Ayı ve Kadınlarımız. Yapı Kredi Yayınları:2002*

*'Küçük yaşta evlenmek kadınların ruh ve beden sağlığına olumsuz pek çok etki yapıyor. Erken yaşta hamile kalan kadınlar, vücutları bir canlıyı taşıyacak olgunlukta olmadığından, hamilelik stresiyle baş etme ve doğuma bağlı zorluklarda tedaviye yanıt vermeme riskini daha fazla taşıdıklarından, o zorluklara dair korkular ve sıkıntılarla çok erken tanışıyorlar.'*³

Tözey'in Murat'a söyledikleri, cinsini 'mal' olarak nitelendirmesi, kendi de dahil tüm kadınları aşağılayan bir ifadedir. Kadının kadına bakışı, erkeğin kadına bakışıyla örtüşmekte, toplumsal cinsiyet rolleri hem kadın hem erkek üzerinden kendini sağlamlaşmaktadır.

Şefika da erken yaşta evlenmiş, aşkı tatmamış bir kadındır. Gençken kocasının ihanetine uğramış, güveni ve sadakati görememiştir. Kendini değersiz, yetersiz ve aşağılanmış hissetmiştir. Kocasından şiddet görmüş, ezilmiştir. Horlanma ve sevgisizlik onu aşkı başka erkeklerde bulmaya yöneltmiştir. Sevgi açlığını başka erkeklerle doyurmaya çalışmıştır. Cinsellikle kendi yalnızlığını giderme çabasıdadır. Şefika, arzulandığını hissetmek ve kocasında bulamadığını başka dudaklarda bulmak umuduyla cezaevindeki erkeklerle uğraşmaktadır. Ataerkil toplumun bir kadını olarak erkeklerin ilgisiyle var olduğuna inanmaktadır. Bu inancı, kocasından gördüğü şiddet ve horlanmayla, ruh açlığıyla pekiştirir. Ruhsal zayıflığını erkeklerin dokunuşlarıyla, öpüşleriyle ve cinsellikle gidermeye çalışmaktadır. Murat'ın 'bela' dediği Şefika, sadece arzulandığını hissetmek istemektedir. Onu seven, düşünen bir erkeğe ihtiyacı vardır. Ne Murat ne diğer erkekler onun bu açlığını, sevgi yoksunluğunu fark

³ Küçük Yaşta Evlilik Büyük geliyor ÇOCUK GELİNLER. Uçan Süpürge Yayınları:2011

etmektedirler. *'Fettan karı'* Şefika onu yalnızlığa iten, aldatan kocasından intikamını erkek koğuşunun gardiyanyla kaçarak almıştır. Çocuklarını sefalet içinde bırakıp gitmiştir. Annelik sevgisini intikam duygusuyla köreltmıştır. Kocasını ise sadece çocuklarıyla ona muhtaç oldukları için eve dönmelerini istemektedir. Aşk bu gerçeklikte anlamını yitirmiş, sevginin içi boşaltılmıştır. Ahlaksal çöküş ve değişen namus kavramı aşkı, insan ilişkilerini yozlaştırmıştır. Şefika'nın, gardiyan ve kocası arasında kalışına getirdiği çözüm ahlak anlayışını gözler önüne sermektedir. *'Şefika diyor ki: 'Orada fabrikaya girersiniz, sen gündüzcü olursun, benim herif de gececi olur yaşarız.'* diyor' (Tahir.337). Şefika bu şekilde kocasının eve hayat kadını getirmesinin, başka kadınlarla beraber olmasının intikamını almaktadır. Şefika iki erkekle beraber yaşayarak çokeşliliğe, erkek egemen topluma karşı çıkmaktadır. Şefika'nın cinsellikle sevgi eksikliğini gidermeye çalışması ataerkil toplumda yitip giden bir kadının çığıdır.

Toplumda erken yaşta evlilik ve çokeşliliğin görülmesi kadına verilen değeri gözler önüne sermektedir. Kadın, karı-koca ilişkisi çerçevesinde erkeği tatmin edecek ve isteklerini karşılayacak yeterlilikte olmak zorundadır. İlişkileri hoşgörü, sevgi ve saygı üzerine değil arzu ve cinsellik üzerine kurulmuştur. Aileyi oluşturan ve bir arada tutan kişi olmasına rağmen kadın, erkek hegemonyası altında ezilmektedir.

4. CİNSELLİK VE AŞK

Cinsellik, insanın doğası gereği sahip olduğu bir içgüdüdür. İki insanın karşılıklı duyguları, cinsellikle güçlenmektedir. Cinsellik birbirilerini seven insanların hem ruhen hem de bedenen birbirlerine ait olmalarını sağlamaktadır. 'Karılar Koğuşu' adlı yapıtta kadınların iç gerçekliği; aşkları ve duyguları, kadın-erkek ilişkileri üzerinden incelenmiştir. Kadınlar toplumda cinsel objeler olarak değerlendirilmiştir. Erkek cinsel açıdan kadına istediğini yapmakta özgürdür ve kadın erkeğin cinsel ihtiyaçlarını karşılamak zorundadır.

Erkek ve kadın cinsellikle ilgili ortak düşüncelere sahiptir. Yapıtta cinsellik kontrol edilemeyecek kadar güçlü bir dürtü olarak yansıtılmıştır. Her iki cinsin de ihtiyacı olarak öne sürülen cinsellik, toplumda erkeklerin hakkı olarak görülmektedir. Toplumsal ahlak anlayışı çerçevesinde erkeğin her kadını '*tatmaya*' hakkı vardır. Bu hak kadın-erkek ilişkilerinin, erkeğin istekleri ve arzuları doğrultusunda şekillenmesine neden olmuştur. Kadın kendini erkeğin ihtiyaçlarını karşılayarak var edebilmektedir. Tinsel ve tinsel özellikleri, erkeklerin ihtiyaçlarını karşıladığı sürece önemli değildir. '*Karının güzelliği ne demek? Her karının adı birdir karanlıkta tadı birdir demişler.*' (Tahir.13). Bu sözün Ayşe Ana tarafından söylenmesi, kadının erkek tarafından bir tatmin aracı olarak kullanılmayı kabul ettiğini göstermektedir. Erkeğin, kadından istediği gibi yararlanabileceğinin göstergesidir. Ayşe Ana'nın Murat'la konuşurken kocasını terk ederek başka bir adamla kaçan kadın için söylediği, '*dükkan bir adam için açılmaz*' (Tahir.15) sözü toplumsal cinsiyet rollerindeki adaletsizliği gözler önüne sermektedir. Erkek, evli olmasına rağmen her kadınla beraber olabiliyorken erken yaşta evlendirilerek kadınlaştırılmış '*karı*' başka bir

erkeklerle birlikte olduğu için bir kadın tarafından eleştirilmektedir. Kadının kadına bu konudaki olumsuz eleştirisi cinsiyet rollerindeki adaletsizliğin kadınlar tarafından kabul edilmesidir. Kadının mahremiyetinin 'dükkân' olarak adlandırılması ve bunun bir kadın tarafından yapılması, ahlaki yapının çöküşünü göstermektedir.

Erkek için kadın doğrudan cinsellik anlamına gelmektedir. Kadın, manen hissedilen değil madden dokunulandır. Kadın-erkek ilişkileri bedenle sınırlıdır. Sevilen kadın 'domuz'a benzetilebilmektedir. Aşkın; duygular üzerine kurulmadığı, bedenen doyum sağlanamayınca bittiği açıktır. Erkek hesap vermeden çekip gidebilmektedir. Kadına karşı bir sorumluluk duymamaktadır.

Kadın, erkek için cinsel tatmin malzemesidir. Kadını istediği gibi sahiplenmeye hakkı vardır. Kadın onun için yaratılmış bir mahlukattır.

'Ben karı milletine alışmışım. Hem bir karıya değil... İki tane olacak. İki yanıma yatacaklar. Kimıldadıkça vücudum onlara değmeli. Uykumun arasında: 'Ooh.. Biz yaşıyoruz, hey Allah'ım...' diyerek sevinçten parmağımı şıkırdattığım çoktur.'
(Tahir.162)

Yapıtta aşık kadın figürler kadının aşka bakışını yansıtmıştır. Tözey yiğit ve güçlü bir kadındır. Önemsiz bir suçtan bir ay cezaevine girmiş ve siyasi suçtan on iki seneye mahkum olan Murat'a aşık olmuştur. Aşkını toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde gösterebilmektedir. Kadınların ve erkeklerin belirli sorumlulukları vardır ve kadın kendisine yüklenen sorumluluklar aracılığıyla aşkını ve ilgisini göstermektedir. Erkek gibi

sorumsuzca ve kayıtsızca davranmamakta sevdiği adam üzerinde hak iddia edememektedir.Daha düşünceli ve duygusal davranarak erkeğin, kendini değerli hissetmesini sağlamaktadır.Tözey, Murat'ı köylü sigarası içerken görmüş ve onun için iyi cins sigara aldırıştır.Murat bu sigaraları kabul etmeyince ağlaya ağlaya perişan olmuştur.Sigaralar onun sevgisinin bir göstergesidir.Aşkını erkek gibi kaçırmak ya da alıkoyarak gösteremeyeceği için bu yolu seçmiştir.Murat Tözey'in ona karşı hissettiklerinin aşk olarak adlandırmamaktadır ancak bu duygunun ismi ne olursa olsun güçlü olduğu açıktır.Kadın aşık olduğu erkek için çabalamakta, onu mutlu etmeye çalışmaktadır.Erkek ise kadına, kendini özel hissettirecek davranışlarda bulunmamaktadır.Aşkta kadın erkek için değersiz, gerektiğinde kaçırılacak bir mahlukken; kadın için erkek önemli ve değerlidir.

Hanım da aşık kadın figürlerden biridir.Dostu Ali'yi kocasını zehirleyecek kadar sevmiştir. Küçük yaşta sevmeye zaman bulamadan evlendirilen Hanım kendi hayatını belirleme hakkına sahip değildir.Çizilen bir yolda kendi isteklerinden, arzularından uzak bir şekilde ilerlemiştir.Ali, hayatının ilk seçimidir.Kimle beraber olacağını, kime aşık olacağını ilk defa kendisi seçmiştir.Kocasından sevgi görmeyen Hanım, Ali'ye sığınmıştır.Kocasının ahlaksızlığının bir intikamı olarak Ali ile birlikte onu zehirlemiştir.Ali'ye tutunmuş onunla mutlu olabilmek için suç işlemiştir.Ona zarar gelmemesi için cezası idam olan suçu üstlenmiştir.Hanım'ın aşkında fedakarlık vardır;aşkı inatçı ve güçlüdür.Bu aşk onu Murat'ın deyişiyle *'hakikatten koparmaktadır*.İki ruhu birbirine karıştıran, düğümleyen bu aşk toplumsal bir boyuta sahiptir.Murat bu zehirlenmeyi cehalet ve fukaralıkla açıklamıştır.Hanım ve Ali suçu

sonuçlarını düşünmeden işlemiştir. Toplumsal bir sorun olan yoksulluk ve onun doğurduğu eğitimsizlik, Hanım'ın ve Ali'nin aşkını doğrudan etkilemiştir. Bu suçun ağırlığını Hanım kendi isteğiyle yüklenmiş, ezildiği ataerkil toplumun bir kurbanı olarak idam edilmiştir. Murat Abi'sinden idam kararına karşı çıkabilmek için yardım istemiş ancak Murat bir çözüm yolu bulamamıştır. İdama götürülürken haykırışları yürek paralayıcıdır. *'Murat ağabey yetiş... Murat Ağabey beni asmaya götürüyorlar... Murat Ağabey... diye haykırdı.'* (Tahir.391). Bu çılgılık, erkek egemen düzene karşı çıkarak kendi kararıyla aşık olan bir kadının çılgılığıdır. Hanım 'oğlancı' kocasını zehirlediği için toplum tarafından cezalandırılmıştır. Her gün baskılarla, kurallarla, ön yargılarla, ilgisizlik ve sevgisizlikle zehirlenen kadın, mutlu olmayı istediği için ölüme mahkum edilmiştir. Sonuçta yargılanan, suçlanan ve sorumlu tutulan yine kadın olmuştur.

5. SONUÇ

Kemal Tahir'in Karılar Koğuşu adlı yapıtında kadının toplumdaki yeri ve sosyal yaşamdaki rolü toplumsal yapıyla ilişkilendirilerek irdelenmiştir. Farklı yaşamlara, sorunlara, mutluluklara sahip figürler ve tarihi, kültürel birikimle oluşan toplumsal düzen tek bir uzamla sınırlandırılarak yapıta yansıtılmış, kadın sorunsalı toplumsal bağlamda işlenmiştir.

Yapıtı adını veren 'Karılar Koğuşu' tüm kadın figürlerin toplandığı bir uzamdır. Yapıt bu koğuşta paylaşılan dertlere, yaşanan zorluklara ışık tutmuştur. Toplumsal düzende kadına düşen görevler, cinsiyet rollerindeki ayrımcılık bu koğuştan yola çıkılarak ortaya dökülmüştür. Kadının iç gerçekliğiyle dış gerçeklik arasındaki çatışma farklı yaşamlar üzerinden işlenmiştir. Şefika bu çatışmayı yaşayan, kişilik gelişimini

tamamlayamayan bir kadındır.Kocasından gördüğü şiddetin açtığı yaralara başka erkeklerde pansuman aramaktadır.Duyduğu sevgi açlığını dış gerçekliklerle, erkeklerle dindirmeye çalışmaktadır.Oysa bu açlık onun iç gerçekliği, ruhsal bunalımıdır.

Şefika ve Ayşe Ana aracılığıyla kamusal hayatta kadının rolü gözler önüne serilmiştir. Sosyal güvencesi olmayan, giyimin-kuşamın ataerkil toplumun isteklerine göre belirlendiği bir çalışma hayatına sahiptirler.Toplumda belirli bir kimlikleri yoktur.Eğitimsizliğin ve ataerkil anlayışın etkisiyle aşağı varlıklar olarak görülmektedirler.Nebahat ise bilinçli bir genç kız olarak yapıttaki diğer kadın figürlerden ayrılmıştır.Çalışan ve okuyan bir kadın olarak Murat'ın ilgisini çeken Nebahat, yenilenme aşamasında olan sosyal ve kültürel hayatta kadının bireyleşeceğini, bağımsız olabileceğini gösteren bir umut ışığıdır.

'Malatya Genel Birleşme Evi Sermayeleri'nden Tözey ise küçük yaşta evlendirilmiş, kocasıyla sığındığı ağanın saldırısına uğramıştır.Toplumda gücün toprak ve parayla sağlandığı, zayıf olanlar üstünde hak iddia edildiği -Ağa'nın Tözey'e cinsel saldırıda bulunmaya çalışması- bir sömürü düzeni vardır.Tözey direnerek teslim olmayarak bu düzene meydan okumuştur.Kadının gücü Tözey figürü ile vurgulanmıştır.Aynı zamanda Murat'a olan aşkı kadının toplumda bir zayıflık olarak görülen duygusallığını, şefkatini ortaya çıkarmıştır.

Hanım figürüyle aşık bir kadın görülürken, erkek egemen toplumun kurbanlardan biri gözler önüne serilmektedir.Kocası tarafından aşığılanan Hanım'ın, onu zehirleyerek idama mahkum edilmesi isyan eden kadının çektiği cezadır. Kadının çektiklerinden, ezilişinden toplum sorumludur.

Yapıtta hayat kadınlığı toplumsal bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır.Yoksulluğun doğurduğu bu meslek ve devlet görevlilerinin de alet olduğu çarpık düzen ahlaksal çöküşün göstergesidir.Erkekler tarafından bedenleri sömürülen hayat kadınlarının ruhsal durumuna, duygularına ve düşüncelerine yapıtta genişçe yer verilmiştir. Sadece bedenen değil ruhen de sömürülen kadının hissettikleri gerçekçi bir şekilde aktarılmıştır.

Kadın gibi duygulu ve içten bir varlığa toplumda değer verilmemektedir. Çokeşliliğin yaygın olması bunun bir göstergesidir.Kadın erkeğe hizmet etmek için vardır.Bu hizmetin karşılığında sevgi ya da sadakat görmemektedir.Erkeğin hesap vermeden dilediği kadınla birlikte olmaya hakkı vardır.Evin, çocukların sorumluluğunu üstlenen erkek değil kadındır.Fizyolojik açıdan güçlü olan erkektir ancak psikolojik açıdan, çektiği acılarla kadın daha güçlüdür.Toplumsal düzende güç dengesinin kurulamaması sonucu kadın şiddet görmektedir.

Karılar Koğuşu'nda, kadın sorunu toplumun tarihsel ve kültürel birikimi ve değişen siyasi yapısı içerisinde incelenmiştir.Aynı kültürden(eğitimsiz ve yoksul kesimin

oluşturduğu altkültür) seçilen kadın figürler toplumun belirli bir kesimine ışık tutmuştur. Alt kesimin kadın-erkek ilişkisi, karşılıklı diyalogları sadece belirli bir kesimin değil toplumun kadına bakışını yansıtmıştır. Yapıtta erkeğin kadına bakışı Murat, Sefer ve gardiyanlar gibi farklı erkek figürlerle yansıtılmıştır. Erkek hegemonyası altında var olmaya çalışan kadının karşılaştığı zorluklar Hanım, Tözey, Ayşe Ana figürlerinin yaşamlarıyla gözler önüne serilmiştir. Kadının hemcinsine bakışını da yansıtarak toplumun kadın algısına çok boyutlu bir bakış açısı getiren yapıtta, kadınlar koşullarında yaşananlar kadının da toplumsal cinsiyet rollerinin belirlenmesinde rol oynadığını göstermektedir. Kadına dayatılan kurallar, kadının onları kabullenmesiyle ve hemcinsini cinsiyet rolleri doğrultusunda yargılamasıyla güçlenmektedir. Cumhuriyet Devrimleri ve değişen sosyal hayatla bireyleşme, kendini erkeğe muhtaç olmadan var etme yolunda büyük bir adım atan kadın; ne var ki toplumun bireylere atfettiği cinsel kimlikler yüzünden ezilmektedir.

(3.999)

Kaynakça

Demir, Hilal. «Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Militarizm.» VARLIK (2012).

Küçük Yaşta Evlilik Büyük Geliyor,ÇOCUK GELİNLER. Uçan Süpürge Yayınları, 2011.

Ran, Nazım Hikmet. Kuvayımilliye. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2002.

Tahir, Kemal. Karılar Koğuşu. İstanbul: İthaki Yayınları, 2011.